

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

20 quis possit Substituere pupillariter.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

per alium facit, per seipsum fecisse videtur. *l. si re oportet, §. auid. de excusator. P. l. 1. §. de fideiuss. de vi & vi arm.* At iniquum, neque etiam iure Pandectarum filius matris per se sine causa exheredare poterat, *l. nam & si parentibus, de inoff. testa. P. l. scripto, unde l. P. nec hodie, §. aliud quoque capitulum, ut cum de appel. cognosc. in auth.* Non poterit ergo per ministerium patris: ne quod via via prohibetur, alia permitti videatur. *contra cap. cum quid, de hered. instit.* Cum nemo etiam alterius factio possit exheredari. *l. paterfam. testamento, de hered. instit.* Nam & maior & minor propositio, in hac quaestione deficiunt. Siquidem & filius, qui per se ob aetatem non potest disponere, per patrem testatur. Et quamvis iure communis Pandectarum legitima ascendentibus in bonis filii debeatur, tamen & eodem iure recepta est exclusio matris per substitutionem pupillarem, per saepe citatum l. Papinianus, §. sed nec impuberis, de inoff. testa. P. Ita alii rationes tolluntur, quae rem non attingant, sed ex regulis communibus decepta obiciuntur: quod limitata causa substitutionis, ut testari tantum pro filio liceat, *argum. l. in agris, de acqui. rer. dom.* Omittunt aliam finem enim, & excludatur mater. Item quod aiant ut privilegium concessum intelligatur sine alterius factura, *l. 2. §. si quis a principe, ne quis d. in loc. pub. l. nec tuis, C. de precib. imp. offer.* quodque iniuria irrogatur filio, si sine causa beneficiorum immemor exheredet matrem. Nam haec omnia falsa sunt: siquidem & concessam est patri disponere ut velit, & privilegium concessum hoc expresse habet, ut matrem excludat. Item nec iniuria illa irrogatur filio, quia testamentum patris est: & ut audiemus, Deo fauente in rationibus substitutionis huius potestatis ratione, pater tanquam de bonis propriis videtur potius disponere, quam de filii, ut nulla matris iniuria irrogata videatur, si uxorem nolit sibi nec filio succedere.

12. **¶** Et si quod adferunt aliud, legitimam esse iuris naturalis, §. primam utaque, de hered. §. solo in auth. l. nam & si parentibus, de inoff. testa. P. nec tolli patrem vel ius civile posse, §. sed naturalia, de iure nat. l. eas, de ca. dimittit. Eadem solutio eliditur, quod nulla legitima uxori debeatur in bonis mariti. Quamvis ultra, lapsos putem eos, qui dicunt legitimam matris & ascendentibus, imo & descendentibus iure naturae deberi: cum iure naturae nihil sit privatum, sed omnia sint communia, *c. quo iure, 8. dist. C. 1. Offic. Oldrad. 1. 35 per l. fin. C. de fideicom. ut constat ex tit. de Senatuf. 13. consil. Tertullia. collatione facta iuris antiqui & noui. ¶* Quod si porro postremo tradunt, in substitutione exemplari matrem non posse per patrem excludi successione, ergo nec in pupillari, quia ad exemplum eius exemplaris permittit, *l. humanitati, de impub. C. consequentia decipiuntur.* Nam exemplaris quidem in certis pupillarem imitatur, sed non in omnibus, ut ex collatione amborum apparet, & ex diuersitate tractationis: neque vllum simile in aliqua est idem. *l. si idem, C. de codicill.*

Quis possit substituere pupillariter.

CAP. 20.

1. Pupillariter quis possit substituere, & sequen. & Falcidiam unam ex patris & pupilli testamento tantum sumi.
2. Filii institutio vel exhereditio causa praecipua testamenti patris.
3. Testamentum prius sibi patrem, quam filio facere debere, quomodo intelligatur.
4. Emendationes Pandectarum leuiter inculcatis.
5. Ordo scripturae quomodo in testamento pupillari seruandus, & in aliis.
6. Exhereditio filii quo loci testamenti fieri debet.
7. §. Prius. l. 2. de vulg. explicatio, per totum fere cap.
8. Pupillaris substitutio num possit fieri in testamento patris imperfecto.
9. Bonorum possessione rupto testamento conseruantur tabula pupillaris.

1. **¶** Qui substituere vult pupillariter, primam debet esse capacitationis aetate testamenti. Et qui quis testamentum impuberi facit, debet prius sibi facere, nec solum filio poterit. *l. 2. §. quisquis, & §. prius, de vulg. l. 1. §. 1. cod. §. liberis, de pupill. apud Iustin.* quia patris & filii vnicum est testamentum, l. patris & filii, de vulg. vna hereditas, l. paterfam. de prius. cred. vnaque Falcidia in utroque locum habet, iuxta l. in ratione, 11. §. quod vulgo, ad leg. Falcid. P. Et quamvis ratione effectus videantur quodammodo duo esse testamenta, alterum patris, alterum filii, tanquam si ipse

sibi heredem instituisse: verius tamen est, vnum esse testamentum duarum causarum, id est, duarum hereditatum. §. igitur, de pupil. ¶ Testamentum si hic cum dicimus, intellige perfectum, quod substituit, quod effectum aditione sortitur, quod iure fiat, *l. si retestamento, 7. C. de impub. solemnibus iuris seruatis, d. l. patris & filii, l. 2. de inu. rup. P.* Et proinde in testamento iniulto, ubi filius non est iuste exheredatus, aut institutus, sed preteritus, substitutio pupillaris facta non valet, *l. 2. §. sed si eos, circa prin. de vulg. P. vide inf. n. 9. de hoc laius.* tanquam omilla causa praecipua testamenti patris, quae versatur circa institutionem, vel iustam exheredationem filii. *l. inter cetera, de lib. & posth. §. 1. de exhered. liberor.* Quare irritum factio patris testamento, irritum fit pupillare & substitutio, ut si ex patris testamento non adeatur hereditas, *l. 2. §. adeo, & l. sed si plures, §. si ex asse, de vulg. P.* vel saltem pro adita non habeatur. *d. l. 2. §. plane, & l. si quis omis. caus. test.* Quia ex testamento, ex quo adita hereditas non est, nihil debetur. *l. si nemo, de testat. iure. P. l. filium quem in potestate, 20. §. sed cum exhereditio, de bon. poss. con. tab. §. 1. de hered. qua ab intest. de test.* Ideo si pupillus decedat, eius substitutus cogere potest heredem institutum adire hereditatem. *l. 2. §. inter dum, de vulg. l. nam quod, & l. cogi, ad Trebell. P.* Proinde nec si filii testamentum esse solene, nisi & paternum tale sit: quia sequela est & pars paterni, §. liberis, de pupil. nec potest paternum confirmare. *l. ex pupillari, 4. 4. & l. qui plures, 38. §. si de vulg. gar.* Neque accessorium principale confirmare potest. *l. quod per manus, de iure codicil.* Excepto pupillari testamento a mille iure militari factio. *l. miles ita heredem, & l. in fraudem, §. pen. de militari test. P. ¶* At si controuertitur hic inter interpretes, an pater prius sibi heredem, & postea filio faceret: an vero inuertere ordinem, ut prius filio, postea sibi facere possit: numne de substantia sit, non inuertere ordinem scripturae. Dubium natum est ex §. prius, l. 2. de vulg. qui contrarius sibi videtur ex aliorum sententia: in principio enim sic scribitur: Prius autem quis debet sibi heredem scribere, deinde filio substituere. & non conuertere ordinem scripturae. Et hoc Iulianus putat prius sibi debere, deinde filio heredem scribere. Ceterum, si ante filio, deinde sibi testamentum facias, non valere. Quae sententia Imperatoris nostri rescripto ad Iunium Lupum Britanniae praesidem, comprobata est. Porro in versiculo, Sed si quis, immediata sequenti dicitur, ut putant, contrarium, & filio prius substitui posse, responsum est his verbis: Sed si ita quis fuerit testatus, si filium meum intra quatuordecim annos decesserit, si uis heres esto: & deinde, filius heres esto, valet substitutio, licet conuersa scriptura filii testamentum fecerit. Et paulo post, ut non ordo scripturae, sed ordo successionis seruatur. Pro quorum responsum conciliatione, Accurtius tres adfert vagos interpretationes. in d. §. prius, ad verbum comprobata. Prior, ut posterior, §. illius pars priorem corrigat, ut verius sit ordinem scripturae non esse spectandum. Quam tamen Bart. in d. §. prius, num. 1. improbat: eo quod, inquit, verisimile non sit, Jurisconsultum statim se voluisse corrigere. *l. non ad ea, de cond. & demonst. P.* Secunda interpretatio, agi in fine, §. prius, de aequitate, in principio de rigore iuris, & hanc quoque eodem loco, eadem ratione improbat idem Bart. Tertia sententia, ut prior pars §. prius, loquatur, quando substitutio pupillaris facta est filio exheredato: secunda vero, quando fit filio non exheredato, sed instituto, & hanc gloss. Barto. & Bald. approbant. Quia, inquit Bartolus, dum instituitur filius, siue primo siue secundo loco, non videtur ordo scripturae inuersus, habita ratione ordinis intellectus: contra, quando est exheredatus. Et proinde aliqui existimauerunt, in §. prius, mendum esse, & textum omissionem pati, quod colligunt ex Vlpiani titulis, tit. 23. ubi verba haec: etiam exhereditio filii substituere licet. Et paulo post: Non aliter impuberi filio substituere quis heres dem potest, quam si sibi quis heredem instituerit, vel ipsum filium, vel quemlibet alium. Ex quo loco videntur conseruatores, ut vocant, Pandectarum collegisse §. prius, sed errasse in coniungendis duobus locis, quemadmodum & arguunt eisdem inculcatae scriptae perperam repetitionis.

¶ Ceterum, si mihi istae reprehensiones collectionis Pandectarum nunquam placuerunt, potissimum ex centonibus illis ritulorum, qui adscribuntur Vlpiano, & sententiarum, quae adscribuntur Paulo, collectae. Nam nunquam ab auctoritate sum ea esse genuina opera Vlpiani, vel Pauli, sed cuiusdam anonymi, ex Vlpiano & Pauli legibus collectanea. Et si sint, illa nihili facio in emendandis legibus in corpore iuris ciuili positis, utpote cum Iustinianus abrogauerit omnia scripta Jurisconsultorum, illis exceptis, quae in legibus Iustiniani translata sunt. *l. 1. §. iubemus, cum seqq. §§. de vet. iur. enuc. C. Atque expresse Iustinianus scribit ita, in d. l. 1. §. sed in*

hoc studium, in quo non emendatores peccant nominatim. Hoc est nihilominus obseruandum, si aliquid in veterib. legibus vel constitutionibus, quas antiqui in suis libris posuerunt, non recte scriptum inueniatis, (vos scilicet, quibus legum conditio & emendatio commissa est) & hoc reformetis, & ordini moderato tradatis, ut hoc videatur esse optimum & quasi ab initio scriptum, quod a vobis electum, & ibi positum fuerit. Et nemo ex comparatione veteris voluminis, quasi vitiosam scripturam arguere audeat, &c. Sed & ad rem propius, neq; illa explicatio §. prius, de exheredatione placuit: quia extra textum, & diuinatoria est. Nec verbum in §. prius, de exheredatione: & proinde pro omisso consulto habendum est. l. si vero, §. de viro sol. mar. Imo ratio appositae in textu, cur ordinem scripturae in hac substitutione inspicere oportet, nempe, quod patris & filii vnam sit testamentum, locum habet & in instituto & in exheredato filio: quia & exheredato substituitur filio, §. igitur, & §. liberis, de pupill. P. l. patris & filii, de vulg. P.

¶ Et in summa sic tres interpretationes glossae & interpreti §. prius, ex fine eiusdem §. reprobantur, in illis verbis: *ut non ordo scripturae, sed ordo successionis spectetur.* Igitur alia explicatio & quarta §. prius fit. Primam partem intelligi, si testamentum patris & filii fiant ex interuallo, & separatim, quod fieri potest. l. si quis enim, 16. §. si de vulg. P. tunc enim expedit primum sibi instituire heredem patrem, & postea filio: non eodem. Et ita §. prius, aperte docet: *Ceterum, si ante filio, deinde sibi testamentum faciat, non valere.* Secunda autem pars intelligitur, quando in continenti & vno contextu sibi & filio pater testatur: tunc enim nihil interest, quo ordine heres filio vel patri instituitur, dummodo vterque eodem contextu scribatur. Haec enim priscorum obseruatio, ut superflua, sublata est in institutione ipsa, quae caput est testamenti, quae fieri debebat ex simplicitate antiquorum, initio, donec responsum & statutum est, nihil interesse quo ordine scriberetur heres, an in prima, an media parte testamenti, an post, an vero ante legata. l. 1. §. l. quo loco, 20. de hered. instit. P. §. ante heredis, de legat. apud Justin. Et in §. prius, quod de ordinatione dictum erat ante, per diuersitatem testamentorum explicatur postea. Alioquin quae in condiciendi sunt, videntur inesse rei, et si ordine turbato scribantur: non si ex interuallo fiant. l. iuris scriptum, §. quimo, de pact. P. l. continuus actus, de ver. obli. l. heredes palam, de testam. P. Et omnia eodem tempore censentur facta secundum debitum ordinem intellectus, l. pen. de instit. restit. sub cond. fact. C. etiam in testamentis, l. cum in testamento, 37. §. haec verba, de hered. instit. P. Et hoc modo scripturae ordo inspicere non debet in eadem scriptura, quae continet ea, quae sua natura mutuo supponuntur & subordinantur: nec mutatus simpliciter ordo scripturae, ratur causam iuris aut voluntatis. l. cum pater, 79. §. fidei tua, de lega. 2. l. nec ordo, 6. de solut. P.

¶ Sic & exhereditatio filii prior in testamento patris scribi potest, et si in ordine scripturae nondum sibi instituerit heredem patrem. l. 1. de here. instit. Et tamen planum est, exheredationem filii institutione praecedente heredis patris pendere. l. filium, §. sed cum exhereditatio, de bonor. poss. con. tab. P. Et puto hanc sententiam veriore esse. ¶ Scio & tamen aliam, quinto loco aliquos comminisci, quod in §. prius, librarum & excusatorum medium esse dicatur, in illis verbis: *Quae sententia Imperatoris nostri rescripto ad Junium Lupum Britannia praesidem comprobata est.* Et putant calceographam imperitum, litteram I, inuersam, hoc modo, J, quod I, & M, significat, pro con. excusam: & ita pro comprobata affirmatiue, legunt improbatam negatiue. Sed istae restitutiones mihi valde displicent, & suspectae ignorantiae sunt, quae immutant mentem in contrariam sententiam: sic enim facile ex arbitrio quilibet posset scripta corrumpere. ¶ Sed & haec omittere, prosequamur institutionis causam, num vbi testamentum patris imperfectum est, quod tamen validum est inter liberos, l. hac consuetissima, §. ex imperfecto, de testa. C. l. si. C. famul. ercis. l. parentibus, C. de iussi. testa. substitutio pupillaris in eo facta valeat. Cuius resolutio est perdifficilis, propter pugnantem in ea interpretum sententias. Communis namque dicitur opinio, quam sequuntur Bartolus, in l. 2. num. 3. de vulg. P. Paulus Castrensis, consil. 333. & alii, qui distinguunt, an qui substitutus est in eo imperfecto testamento sit de liberis testatoris, an vero extraneus, ut si sit de liberis, suslineantur tabulae pupillares. Nam quia pater potuit in minus solemnibus testamento filios instituire, potuit & substituere, l. sed si plures, §. quos possunt, de vulg. P. Contra, si extraneus substitutus sit. Quia nec in testamento imperfecto patris, datio tutoris persona extraneae conseruatur. Accurs. in dict. §. ex imperfecto.

Quamquam possit datio idonei alio iure confirmari, l. peto, 71. §. mater, de leg. 2. Quando igitur retinebitur testamentum patris, retinebitur & testamentum filii, vt eius apper dix & sequela. ca. 1. de testa. in 6. l. ex pupillaris, de vulg. P. Atrial Aretini est sententia, qui sine aliqua distinctione, substitutionem in minus perfecto testamento patris sustineri scribit, siue substitutus sit de liberis, siue extraneus: quia substitutio pupillaris in fauorem filiorum introducta sit, l. si pupillus, in 1. de acquir. heredit. P. l. ex tribus, cum ibi: no. de inoffic. testam. C. sicut & dispositio §. ex imperfecto. Et proinde eius vilitas, potius quam substituti qualitas inspicenda sit, l. 3. de lega. praesent. l. quia, §. Titio, de cond. & demonstr. cum causa principalis inspicere debeat. l. qui exceptione, de condit. in do. Idemque est iudicium eius, qui ministravit & cui ministratum est. l. non alius, §. 1. de iudic. P. Quae tamen sententia Aretini pugnat expresse cum contextu §. ex imperfecto, dum ait, testamentum minus perfectum inter liberos corrumpere, in eo in quo persona extranea adicitur. Tertia porro opinio est Salyceti, in l. si testamento, C. de impube. existimantis §. ex imperfecto, & iura similia, loqui tantum de diuisione facta bonorum a patre, quam & facere potest in testamento etiam imperfecto, & alibi, quia non tractare de substitutione pupillari. Et ideo in casu nostro correcto, sequendas esse communis iuris regulas: vt pupillaris substitutio non valeat, nisi in dispositione patris solemini. Quod enim mutatum non est, cur stare prohibetur: l. sancimus, C. de testam. l. precipimus, in fin. C. de appella. l. 2. C. de testam. iure. Sed & haec sententia reicitur ex verbis d. §. ex imperfecto, qui generaliter loquitur de voluntate paterna in testamento inter liberos appositae: & ideo generaliter sit intelligendus. Socinus autem cum alia distinctione resoluit, vt si extraneus pupillis substituitur, existantibus communibus liberis testatoris. Sententia communis Bartoli & aliorum verior sit, in imperfecto testamento illam substitutionem non recipi contra, si non exstantibus substituantur: nam tunc veram Aretini opinionem. Ceterum, ego subscribo communi.

¶ At & maxima orta est quaestio, num, quia ex causa exheredationis vel praeteritionis rumpitur testamentum patris quod pertinet ad institutiones, auth. ex causa, de libe. praeter. C. rumpatur quoque, quod pertinet ad substitutionem pupillarem. In qua ommissis aliis interpretationibus breuiter dico, subsistere substitutiones pupillares aliis factas quam rumpentibus testamentum, quia, inquit §. siue igitur, verfic. si vero contigerit, vt cum de appella. cognoscit in auth. vnde sumta auth. ex causa: *Rupto eo modo testamento conseruantur tutelarum donationes, fidei commissae, libertates, & alia capitula concessa legibus.* Et quia tutela conseruatur testamentaria, conseruabitur & substitutio: nam vtraque conspirat ad vilitatem pupilli. Et eius etiam sunt sententiae Paulus Castrensis: *ad fin. d. auth. ex causa, Bartolus in l. 1. de vulg. & alii, gl. fin. in d. l. 1. & ibi etiam Bald. Castrensis, Imola, Alex. Socin. Iason. de vulg. Haec assensu est resolutio, qua dicimus, quamuis testamentum rumpatur per bonorum possessionem contra tabulas, nihilominus conseruatur tabulae pupillares. & legata relicta ab eorum substituto praestantur. l. ex duobus, §. vltim. & l. seq. eod. P. Quia rumpit per bonorum possessionem contra tabulas testamentum, consideramus tantum auctoritatem pratoris, quae non potuit iuris ciuilibus dispositionem omnino imitari, nec potest vere heredem, sed quasi heredem facere. l. 2. de poss. bon. petis. sublata, §. quos autem prator, de bono. poss. Et ita ex praedictis apparet, substituere volentem pupillariter esse debere idoneum factorem testamenti, & re ipsa sibi & filio restari debere. 2. Exigimus, vt pater sit, & habeat filios, quibus substituitur, in potestate, eoque improberes. l. 2. de vulg. Quae explicabimus Deo fauente mox proprio capite, quibus substitui potest.*

De forma substitutionis pupillaris.

CAP. 21.

- 1 Substitutionis pupillaris formula tractatur, & de expressa, tacita & mixta, num. 2, 3, 4.
- 3 Pupillaris substitutio expressa quando contineat, vel non, tacitum vulgarem.

Substitutio pupillaris formam accipit secundam qualitatem i adiectam, quae est vel expressa, vel tacita, vel mixta ex vtraque, partim tacita, partim expressa. Expressae formula est, quando in euentum acquiratur hereditas, & mortis, aut in euentum mortis duntaxat verbis expressis substitutio fit.

¶ His & vel similib. verbis: *Si filius heres erit, vel in pupillari etate deceaserit, Seius heres esto. l. qui liberis, & l. coheredi, §. fin. & l. pen. de vulg.*